

Sygn. akt XVII AmC 5195/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: sekretarz sądowy - Irmina Bartochowska

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2012 r., w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko Zakładowi (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 8 grudnia 2011 r.

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 5195/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2011 r. powód – (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków” stosowanego przez pozwanego - Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N., o treści: „**Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane niezawinionym przez Przedsiębiorstwo brakiem wody na ujęciu** .” - zawartego w §10 Umowy.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda podniósł, iż zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną, gdyż przewiduje z góry daleko idące wyłączenie wszelkiej odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego wobec konsumentów.

W dniu 15 września 2011 r., do Sądu wpłynęła odpowiedź na pozew.

Zarządzeniem z dnia 8 grudnia 2011 r., w związku z tym, iż odpis odpowiedzi na pozew złożony przez pełnomocnika pozwanego nie został doręczony bezpośrednio stronie przeciwnej, na podstawie art. 479⁹ §1 k.p.c. Sąd zarządził zwrot w/w pisma.

W tym samym dniu, Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał w sprawie wyrok zaoczny, w którym uznał, iż zakwestionowane w pozwie postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i zakazał jej wykorzystywania w obrocie z konsumentami.

W dniu 29 grudnia 2011 r., do Sądu wpłynął sprzeciw od wyroku zaocznego, w którym pozwany Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N. wniósł o uchylenie wyroku zaocznego, oddalenie powództwa w całości, zasądzenie kosztów od powoda na rzecz pozwanego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany podniósł, iż nie zgadza się ze stanowiskiem powoda, iż zakwestionowane postanowienie umowne jest niedozwolone. Pozwany wskazał, iż klauzula ta nie pozostaje w sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami w tym z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858). Zdaniem pozwanego z treści zakwestionowanej klauzuli wynika, że chodzi tylko i wyłącznie o takie sytuacje ograniczenia lub wstrzymania dostaw wody, które są wywołane brakiem wody na ujęciu niezawinionymi przez Przedsiębiorstwo.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w N. prowadzi działalność w zakresie dostaw i dystrybucji wody oraz odprowadzania ścieków.

W ramach prowadzonej działalności pozwany posługuje się w obrocie z konsumentami, wzorcem umowy o nazwie „Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”, który w §11 zawiera zakwestionowane w pozwie postanowienie umowne o treści: „Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane niezawinionym przez Przedsiębiorstwo brakiem wody na ujęciu.”

Bezspornym jest, iż pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienie umowne. Pozwany temu nie zaprzeczył. Nie zarzucił też niezgodności cytowanego postanowienia z treścią wzorca umownego. W związku z tym, okoliczności te należało uznać za przyznane w świetle art. 230 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 385¹ k.c., w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Stwierdzić należy, że w niniejszym przypadku konsumenci nie mieli wpływu na treść kwestionowanego postanowienia umownego – pochodzącego z wzorca umowy. Pozwany nie przedstawił również żadnego dowodu na okoliczność, iż konsument miał możliwość prowadzenia negocjacji lub też innego wpływu na treść postanowień przedmiotowego wzorca.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są – świadczenie usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz - zapłata wynagrodzenia za te usługi. Sporne postanowienie dotyczy kwestii odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka.,, Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylecia domniemania abuzywności.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane niezawinionym przez Przedsiębiorstwo brakiem wody na ujęciu.” stanowi niedozwolone postanowienie umowne o którym mowa w art. 385¹ §1 k.c. albowiem wyłącza odpowiedzialność pozwanego względem konsumentów z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Treść kwestionowanej klauzuli prowadzi do zwolnienia się pozwanego Zakładu (...) z odpowiedzialności za każde „ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane niezawinionym przez Przedsiębiorstwo brakiem wody na ujęciu”

Zdaniem Sądu, pozwany, jak każdy przedsiębiorca oferujący swe usługi na rynku, zobowiązany jest tak je zorganizować by nie dopuścić do jakichkolwiek zaniedbań powodujących ograniczenie albo wstrzymanie świadczonych usług, a w sytuacji ich powstania zobowiązany jest do wyrównania każdemu z klientów szkód związanych z ich powstaniem. Tymczasem, z treści przedmiotowej klauzuli wynika, że konsument korzystający z usług oferowanych przez pozwanego nie może mieć pewności czy zostaną one wykonane w sposób prawidłowy i pełny, a w sytuacji ich niewykonania lub nienależytego wykonania, pozbawiony jest możliwości żądania od pozwanego Zakładu (...) jakiegokolwiek rekompensaty.

Należy podkreślić, że oferowane przez pozwanego usługi zaopatrzenia w wodę, ze względu na swoją powszechność i znaczenie dla odbiorców, mają szczególny charakter na rynku usług. Szczególnie istotne dla ich odbiorców jest zapewnienie dostępności i ciągłości dostaw wody.

W ocenie Sądu wobec kategorię brzmienia art. 5 ust 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 ze zm.) przedsiębiorstwo ma obowiązek zapewnienia zdolności będących w jego posiadaniu urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, w tym ujęć wód, niezależnie od tego z czyjej winy powstało ich uszkodzenie powodujące brak wody na ujęciu. W związku z tym za niedopuszczalne należało uznać wyłączenie przez pozwanego w zaskarżonej klauzuli z góry wszelkiej swojej odpowiedzialności w związku z możliwością wystąpienia awarii czy też braku wody w ujęciu, uniemożliwiającym rzetelne wykonanie usługi na rzecz konsumenta. Działanie takie prowadzi do przerzucania na konsumenta, będącego słabszą stroną umowy, ryzyka związanego z prowadzoną działalnością. Przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co należy ocenić jako działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumentów albowiem jest ono nierzetelne i nieuczciwe.

Sąd zważył zatem, iż sporny zapis wzorca umowy spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego, o którym mowa w art. 385³ pkt 2 k.c., zgodnie z którym, „w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania”.

Mając powyższe na uwadze, rozpoznając sprawę ponownie na skutek wniesionego sprzeciwu od wyroku zaocznego orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 §1 k.p.c.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządza się zgodnie z art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Hanna Kulesza